

VPLIV RASTNIH RAZMER NA RAST IN RAZVOJ HMELJA V LETU 2013

dr. Barbara Čeh, Monika Oset Luskar, Gregor Leskošek, Alenka Ferlež Rus
Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije

Prve tri mesece leta 2013 smo zabeležili velike količine padavin (februarja in marca nad 70 mm, januarja 53 mm), predvsem v obliki snega. Zimska odeja je skoraj vso zimo in do začetka aprila še pokrivala tla. Večja količina od povprečne je bila tudi v mesecih aprilu in maju, v Žalcu skupno 207 mm, kar je za 17 mm več kot znaša dolgoletno povprečje. V mesecu maju smo zabeležili kar 15 deževnih dni. V obdobju od aprila do junija smo obenem beležili še ekstremna nihanja temperatur. Prva dekada meseca aprila je bila zelo hladna. Povprečna dnevna temperatura zraka je v Žalcu dosegla le 5,6 °C, kar je za 3,5 °C nižje od vrednosti dolgoletnega povprečja. Hladna in mokra pomlad je povzročila, da so se tla le počasi ogrevala, nizke temperature so upočasnjevale rast in razvoj hmelja v prvih razvojnih fazah. Tla so bila nenehno mokra, kar je oteževalo delo v hmeljiščih in povzročilo zakasnitev spomladanskih opravil. Po prvi dekadi aprila je sledil en mesec z nadpovprečnimi temperaturami, ko smo hiteli s spomladanskimi opravili, hmelj pa je začel hitreje rasti.

Hladna pomlad, potem pa toča

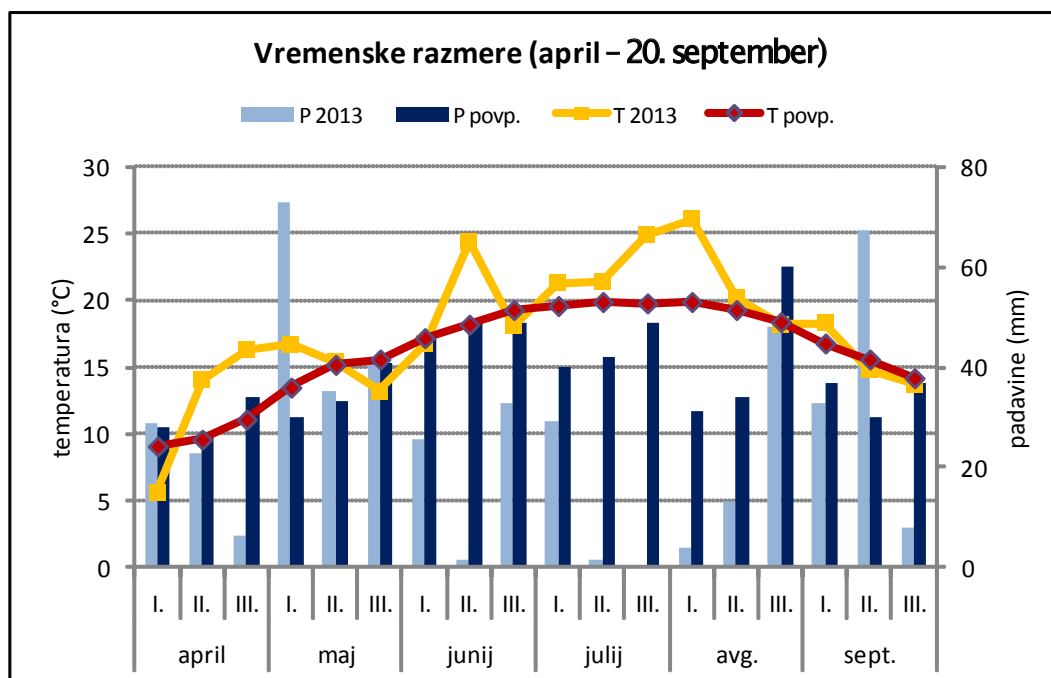
4. maja je bilo neurje s točo, ki je v pasovih klestila po hmeljiščih v Savinjski dolini. Na 750 ha hmeljišč v občinah

Prebold, Žalec, Polzela in delu Braslovč je bilo od 30 do 90 % odbitih poganjkov na hmelju, na 200 ha v občinah Tabor, Vransko in delu Braslovč pa je bilo odbitih 100 % vrhov.

Po mesecu dni temperatur višjih od povprečnih pa so se le-te zopet spustile v tretji dekadi meseca maja. Ekstremno nizke temperature so se nadaljevale še v prvo dekado meseca junija in zaustavile rast in razvoj hmelja (v zadnji dekadi maja je bilo za 2,4 °C, v prvi dekadi junija pa za 0,5 °C hladneje od vrednosti dolgoletnega povprečja). Počasna rast se je še posebej odrazila v hmeljiščih, ki jih je v začetku meseca maja močno prizadela toča. Še zlasti se je to poznalo tam, kjer so bili uničeni že naviti poganjki in se je čakalo, da poženejo novi, ki so običajno manj proizvodni, poleg tega pa so bili naviti dokaj pozno.

Pozne sorte in pozno navit hmelj ostali tudi v 'muhah'

Vreme s pogostimi plohami in nevihtami se je nadaljevalo tudi v prvi dekadi meseca junija, ko je skoraj vsak dan deževalo, vendar količina padavin ni bila velika in je v Žalcu dosegla vrednost 25,4 mm. Po 10. juniju pa se je začelo obdobje z zelo malo padavinami in visokimi temperaturami, ki je trajalo celo poletje.

Količina padavin in povprečne dekadne temperature v sezoni 2013 v primerjavi s 40-letnim povprečjem v Žalcu

Dnevne temperature so bile velikokrat nad 30 °C, tudi skoraj do 40 °C. Obenem smo od druge dekade julija do konca prve dekade avgusta zabeležili le 5,4 mm padavin. Vročinski valovi, ki so si sledili eden za drugim, so na rast in razvoj hmelja vplivali zelo negativno. Tisti hmelj, ki je uspel zacveteti pred tem obdobjem, je sicer nastavljal več cvetov, ki pa so se počasi razvijali v storžke. Najslabše pa je bilo pri hmelju, ki je začel cveteti pozno oziroma je razvojna faza cvetenje padla v to obdobje visokih temperatur in pomanjkanja vlage. To so bile vse pozne sorte in tudi hmelj, ki je bil pozno navit zaradi poškodb po toči – na območju zahodnega dela Savinjske doline so v to obdobje s cvetenjem zapadla vsa hmeljišča, ne glede na sorto, v katerih je v mesecu maju toča uničila prve poganjke in so navijanje kasneje pognanih poganjkov hmelja lahko izvedli šele proti koncu meseca maja. Rastline na tem območju so bile namreč v zaostanku razvoja za približno 14 dni. Nekatere 'muhe' pri tem hmelju se kasneje sploh niso razvile v storžke. Visoke temperature in suša so enostavno popolnoma zavrle razvoj ravno v tej občutljivi in pomembni razvojni fazi. Hmelj, ki je bil namakan, je visoke temperature lažje prebrodil, vendar vsebnost alfa-kislin ni dosegla želene.

Visoke poletne temperature zelo neugodne

Po pregledu stanja na terenu konec julija oziroma v začetku avgusta smo ugotovili, da je Savinjski golding v hladni in vlažni pomladi resda tvoril dovolj nastavkov za cvetove in so se le-ti v večjem številu tudi začeli razvijati v storžke, a je vroče in suho vreme v drugi polovici julija in v začetku avgusta razvoj zelo zavrlo, tako da so se storžki na posameznih lokacijah le počasi razvijali in rastle, zlasti na nenamakanih površinah. Pri Aurori je bilo v začetku avgusta na rastlino prešteti več cvetov kot v letu 2012, vendar pa dosti manj kot recimo v letu 2010 (na lokaciji IHPS v letu 2010 6770, v letu 2012 3711 ter v letu 2013 4677), tako da smo na podlagi tega že takrat pričakovali v letu 2013 kvečjemu tako visok pridelek kot v letu 2012. Vendar so vročinski valovi, ki so se v avgustu še kar nadaljevali, zlasti na nenamakanih površinah polnjenje storžkov zelo zavrli. Tako je bil pridelek še dosti nižji od takrat pričakovanega. Razmere so se namreč nekoliko izboljšale šele v zadnji dekadi avgusta, v času obiranja hmelja, kar pa je bilo prepozno, da bi lahko še pozitivno vplivalo na pridelek in kakovost hmelja v tem letu na nenamakanih ali občasno namakanih površinah.

Namakanje v letu 2013 izredno pomemben dejavnik

V letošnji sezoni je bilo namakanje izredno pomemben dejavnik, ki je vplival na rast in razvoj hmelja, tudi na prehod v tehnološko zrelost. Zato smo hmeljarje pri poročanju spremljanja parametrov tehnološke zrelosti ves čas opozarjali, da so objavljeni termini o začetku

tehnološke zrelosti za posamezne sorte okvirni, in jim svetovali, da naj se o pričetku obiranja odločajo tudi individualno glede na stanje v posameznih hmeljiščih oziroma prinesejo vzorec v analizo na IHPS in se posvetujejo s strokovnimi sodelavci. V končni fazi je v Savinjski dolini Savinjski golding prešel v tehnološko zrelost okrog 16. avgusta, na drugih lokacijah pa v naslednjih dneh; v času tehnološke zrelosti je imela ta sorta vsebnost alfa-kislin od 1,9 do 3,8 % v suhi snovi, vsebnost vlage v storžkih je bila pod 78 %. Sorta Aurora je na večini lokacij v Savinjski dolini prešla v tehnološko zrelost okrog 26. avgusta; vsebnost vlage v storžkih je bila glede na lokacijo med 76,0 in 78,1 %, vsebnost alfa-kislin pa od 6,1 do 7,4 % v suhi snovi. Sorta Styrian gold je v tehnološko zrelost prešla po 26. avgustu; vsebnost vlage v storžkih je bila od 76,3 % v nenamakanem hmeljišču do 79,3 % v namakanem hmeljišču, vsebnost alfa-kislin pa od 2,5 do 4,0 % v suhi snovi. Pri sorti Bobek so se na vzorčenih lokacijah parametri tehnološke zrelosti ustalili 2. septembra, vsebnost alfa-kislin je bila med 2,3 in 2,9 % v suhi snovi. Celeia je prešla v tehnološko zrelost po 6. septembru; vsebnost alfa-kislin je bila med 1,8 in 3,0 %, vsebnost vlage v storžkih pa na vzorčenih lokacijah med 79,9 in 80,9 %.

Konec julija so cvetela tudi hmeljišča, ki jih je v začetku maja prizadela toča. Hmeljarji pa so zaradi pomanjkanja vlage v tleh hmeljišča morali tudi namakati.

(foto M. Tevž, Savinjska dolina, 24. 7. 2013)